

REYNAERTKRONIEK 2012

RIK VAN DAELE

11 02 12

De heemkundige kring d'Euzie en het Reynaertgenootschap organiseerden de twintigste Herman Heyselezing in Stekene. Gastspreker Veronique de Tier, redacteur van het *Woordenboek van de Vlaamse dialecten*, belichtte het dialect van Stekene en omgeving in een breder perspectief, onder de titel 'Over d'achtergoarasse, piezewieters en een pielekekaat'. Tijdens de bijeenkomst werd het *Stekens dialectwoordenboek*, samengesteld door Boudewijn Dhondt, officieel voorgesteld. De lezing wordt jaarlijks georganiseerd ter ere van en ter nagedachtenis aan Stekenaar Herman Heyse (1937-1992), medestichter en redacteur van *Tiecelijn* en stichtend voorzitter van d'Euzie.

11 03 12

In kasteel Blauwendael in Waasmunster werd Diedelinde Buffel uit Oostkamp uitgeroepen tot laureaat van de negende editie van de poëzieprijs Armand van Assche voor jonge dichters. Thema van deze tweejaarlijkse wedstrijd was 'Van vossen en zoO'. Waasmunster nam in 2012 het voorzitterschap van het Intergemeentelijk Project Het Land van Reynaert waar.

15 03 12

Op 15 maart was het 100 jaar geleden dat L.P. Boon (1912-1979) in Aalst werd geboren. Vooral in Antwerpen en Aalst werd in 2012 een Boonjaar georganiseerd, dat onder de noemer *Boon2012!* hulde bracht aan een groot en veelzijdig kunstenaar. In Aalst lag de nadruk op Boons historische romans en enkele 'Rebellen!' uit zijn werk. Het Letterenhuis in Antwerpen belichtte onder de titel 'Villa Isengrimus' Boons worsteling met de moderne wereld en de grote stad. De tentoonstelling bracht het verhaal van Boons schrijverschap en van zijn strategische terugtocht uit de naar Boons gevoel steeds barbaarser wordende samenleving. In zijn boeken ging Boon de confrontatie aan met de moderne wereld en de grote stad. Maar in het echte leven ontvluchtte hij die stad. Eind 1952 verruilde hij zijn rijtjeshuis in Aalst voor een bescheiden villa in het groen in Erembodegem. Deze villa kreeg de 'wolvennaam' *Isengrimus*, verwijzend naar de naam van zijn vrouw Jeanneke de Wolf én naar de wolf

uit *Van den vos Reynaerde*. Boon identificeerde zich vaak met de wolf. In een gesprek met Joos Florquin (*Ten huize van*, 8, p. 11) antwoordde hij op de vraag of hij een Reynaert was: '[...] ik vrees eerder een beetje dat zij [zijn vrouw] de Reinaert is. Zij heet De Wolf, maar ik ben de wolf.' En wat verderop: 'Ergens voel ik me verwant met de wolf, die altijd zit in het hoekje waar de slagen vallen' Soms zag de schrijver zich evenwel ook als een sluwe vos, een tweede Reynaert, die een strategische terugtocht uitvoerde. Vanuit zijn schuilplaats aan de rand van de stad stelde hij het wrede karakter van de naoorlogse wereld aan de kaak. Op de affiche van de tentoonstelling werd onder andere het begin van Boons Reynaertroman *Wapenbroeders* afgedrukt. Na het bezoek aan de tentoonstelling konden de bezoekers een kaartje invullen met het antwoord op de vraag of L.P. Boon een Reynaert de vos dan wel een Isegrim de wolf was.

Ook in Sint-Niklaas werd het Boonjaar gepast gevierd. Britt Kennis, verbonden aan het L.P. Boon Documentatiecentrum, gaf op woensdag 18 april een Boonlezing in de Bib. Op 21 april volgde een avondprogramma rond L.P. Boon door voordrachtskunstenares Marcella Piessens.

30 03 12

Jean Batany, emeritus professor aan de Université de Caen, overleed op 30 maart 2012 na een lange ziekte. Batany was een opmerkelijke gast tijdens de colloquia van de Société internationale renardienne. Deze 'Renart un peu fantaisiste dans le monde de la linguistique française et de la littérature médiévale' publiceerde meer dan een dozijn Renartbijdragen, waaronder enkele in *Reinardus. Yearbook of the International Reynard Society*. Bijzonder interessant, origineel van ideeën en zeer lezenswaard is zijn boekje *Scène et coulisses du 'Roman de Renart'* (Parijs, Sedes, 1989). Op de cover liet Batany het Reynaertmonument van Anton Damen in Hulst afdrukken, waarmee hij zijn interesse in het Reynaertgebeuren in het Nederlandse taalgebied uitdrukte.

22 04 12

In de binnenstad van Sint-Niklaas organiseerde het Reynaertgenootschap in het kader van de Erfgoeddag 2012 en de literaire manifestatie *Archipel* de Reynaert- en Uilenspiegelwandeling 'Vos en Uil'. Hilde Reyniers en Rik van Daele namen de deelnemers tijdens een korte wandeling mee langs beeldend werk van Karel Aubroek en Mark Macken (Tijl Uilenspiegel) en van Albert de Smedt, Hilde Metz en Albert Poels (Reynaert).

Tijdens de Erfgoeddag werd de vos ook gespot in het Museum van Deinze en de Leiestreek. In samenwerking met Reynaertstad Sint-Niklaas werden enkele grote beschilderde negentiende-eeuwse Reynaertpanelen van Henri Verbuecken in Deinze geëxposeerd. Vanuit het museum startte een zoektocht doorheen het centrum van Deinze. Op diverse locaties werd het Reynaertverhaal tot leven gewekt via de inzet van de leerlingen van Leiepoort, campus Sint-Hendrik. Zij gaven gestalte aan de personages uit het Reynaertverhaal. De wandeling hield halt bij verschillende plaatsen die een link hebben met het Canteclaerbeuren. Deinze is immers de stad van de Canteclaerstoet.

05 05 12

Jean Dufournet, emeritus professor van de Université Paris III – Sorbonne Nouvelle, overleed op 5 mei 2012 op tachtigjarige leeftijd. Dufournet was een van de grote Franse renardisten. Hij publiceerde onder andere de edities van *Le Roman de Renart (branches I, II, III, IV, V, VIII, X, XV): chronologie, préface, bibliographie, notes et lexique* (Parijs, Garnier-Flammarion, 1970), *Le Roman de Renart*, 2 vol. (id, 1985) en *Le Roman de Renart, branche XI: Les Vêpres de Tibert le chat* en *Le Roman de Renart, branche X: Renart et le vilain Liétard*, in de reeks *Traductions des Classiques Français du Moyen Âge*. (Parijs, Honoré Champion, 1989). Diverse bijdragen van Dufournet werden gebundeld in *Du Roman de Renart à Rutebeuf* (Caen, Paradigme, 1993). Hij begeleidde vele doctoraten en inspireerde enkele Japanse studenten-onderzoekers (N. Fukumoto, N. Harano en S. Suzuki), die de studie van de *Roman de Renart* naar Japan exporteerden en een editie van de *Roman de Renart, d'après les manuscrits C et M* bezorgden. (France Tosho, Tokyo, 1983).

Dufournet heeft net als Jean Batany (zie deze kroniek: 30 03 2012) vele generaties jonge mediëvisten opgeleid, geïnspireerd en gestimuleerd. Een overzicht van hun Renartwerk tot 1998 is te vinden in Kenneth Varty's bibliografie *The Roman de Renart. A Guide to Scholarly Work* (Lanham, Md., & Londen, 1998).

28 05 12

Vele pinksterdagen stonden in het Waasland sinds 1963 in het teken van de bijeenkomsten van de Orde van de Vossenstaart. Het middeleeuwse Reynaertverhaal begint immers 'in eenen tsinxen daghe'. Het verhaal eindigt met (schijn)vrede: 'Ende maecten pays van allen dinghen'. In kasteel Wissekerke te Bazel werd op pinkstermaandag 28 mei een punt gezet achter 50 jaar Orde van

de Vossenstaart. Na een historische foto, een vriendschapsglas, het welkomstwoord van voorzitter Marcel Ryssen en een herdenking van de overleden vossenridders Jo van Eetvelde en Antoon Vermeylen werden vier verdienstelijke reynaerdisten gelauwerd: de Nederlandse Reynaertexegeten André Bouwman en Bart Besamusca, acteur (en koning Nobel zelve): Willy Coppens en culturele duizendpoot Ludo Simons. Met hem werd een cirkel gesloten die begon met de aanstelling van de grootvader van Simons echtgenote Leentje Vandemeulebroecke (de dichteres Jo Gisekin), met name Stijn Streuvels. De nieuwe ridders ontvingen een prachtige oorkonde van Joke van den Brandt en Frank-Ivo van Damme en werden getooid met een vossenstaart. Voor de afwezige Antoine Denert, dertig jaar lang burgemeester-gastheer, maakten deze kunstenaars een prachtige oorkonde als dank voor zijn jarenlange gulheid en sympathie voor de vereniging. Vossenridder Marc Moorthamer en zijn muzikale wapenbroeder Marc van Meersche zorgden voor de muzikale intermezzi. Na de dankwoorden en een tussenkomst van Rik van Daele over Reynaert in de tijd van Gerard Mercator (die 500 jaar geleden in de Kruibeekse deelgemeente Rupelmonde werd geboren) trok het gezelschap naar de kasteelkelder voor een reynaerdiaanse maaltijd met Coppebout, Reynaertbier, kriekjes en rijstpap. De maaltijd werd speels onderbroken door korte en vaak speelse reynaerdiaanse tussenkomsten. Oud-voorzitter Freddy van Bogget schetste in een slotwoord de overgang van luimige, zeer improvisatorische bijeenkomsten naar meer academische bijeenkomsten waarin het 'exegetische karakter' op den duur de overhand kreeg. Rik van Daele luidde als afscheid zevenmaal de 'mobiele kasteelklok', waarna alle ridders huiswaarts keerden. En ze maakten 'pays van alle dinghen'.

10 06 12

In Sint-Niklaas vond de wereldpremière van *De Valschaard met den Grijzen Baard* plaats, een kleine voorstelling van figurentheater Tieret en Jeugdtheater Ondersteboven mét live muziek. De voorstelling werd gemaakt om te spelen in kleine zalen (bibliotheken, scholen en kleinere cultuurhuizen). Wij onthouden u de inleidende tekst niet: 'V.T. Govaerts (Drs. Em.) leidt u volgaarne, in zijn hoedanigheid van erevoorzitter van het Reynaertgenootschap De Valschaard met den Grijzen Baard, rond in de wondere wereld van Reynaert. Nu zijn trouwe rechterhand Norbert Goedertier – de brave borst – evenwel tijdelijk buiten strijd is, loopt Drs. Em. Govaerts' uiteenzetting danig uit de hand ...' Aan de

basis van de voorstelling lagen de poppen van Patrick Mahieu (figurentheater FroeFroe) en de tekst van Joost van den Branden die voor het project 'Het land van Reynaert' werden gemaakt dat in mei 2011 in recreatiedomein De Ster in Sint-Niklaas werd gerealiseerd.

10 06 12

In de Bib van Sint-Niklaas liep tot 9 september de tentoonstelling *Weg van Walburg. Zeven Reynaertpanelen van Henri Verbuecken*. Centraal stonden zeven laatnegentiende-eeuwse Reynaertdoeken die de stad Sint-Niklaas in 1973 aankocht en die een vaste stek hebben gevonden in het Sint-Niklase kasteel Walburg. De werken werden gemaakt ter versiering van een Antwerps burgerhuis door meester-decorateur Henri Verbuecken in de stijl van de Arts and Crafts Movement. In de expo werd de relatie tussen het 'woord' (de teksten van Jan Frans Willems) en het 'beeld' (de prenten van Wilhelm von Kaulbach) op de doeken belicht. Er werd ingegaan op de iconografische bronnen – Kaulbachs beroemde prenten voor Goethes *Reineke Fuchs* –, de Arts and Crafts Movement en de naleving van het werk van Kaulbach en Jan Frans Willems in de Nederlanden. Verbuecken blijkt meer dan een kopiist. Hij etaleert zich als een knap tekenaar en voegt Kaulbachs tekeningen op een intelligente manier samen tot boeiende nieuwe composities.

09 09 12

De gemeente Waasmunster was in 2012 voorzitter van het Intergemeentelijk Project Het land van Reynaert. Naar aanleiding van de Open Monumentendag Vlaanderen, met als thema 'Muziek, woord & beeld', werd werk van beeldende (amateur)kunstenaars getoond in kasteel Blauwendael onder de titel 'Verbeeldende vossenstreken'. In de mooi uitgegeven brochure werd Reynaertwerk van 23 kunstenaars afgebeeld. Alle kunstenaars reflecteerden over de vos zelf. Diana Filiaert schreef: 'Hoewel Reynaert een sluw, geniepig, egocentrisch, wreed, immoreel, meedogenloos, ondoorzichtig, manipulatief, demonisch, verdorven, gevoelloos, leugenachtig, bedrieglijk, schijnheilig, verdorven beest was, wist hij me toch te inspireren voor dit drieluik.' Wij waren getroffen door de 'Sluwe Reinaert' van Willy Gerlo ('Stil en verscholen tussen de bomen in het bos. Wacht op zijn prooi, Reinaert de Vos') en door het verhaal van oud-burgemeester Eric van Mele, die de vos in de context van de commedia dell'arte plaatste. De tentoonstelling was te bezichtigen op 9, 15 en 16 september.

15 09 12

In het Catharinastraatje in Daknam, de kleinste deelgemeente van Lokeren, vond de inhuldiging plaats van het kunstwerk de "Troon van Koning Nobel". Reynaert is al meer dan 50 jaar een toeristisch icoon voor Daknam. Plaatselijke en regionale geschiedkundigen en aandachtige Reynaertlezers kwamen destijds op het idee om 'sconinx hove', waar Nobel de scepter zwaaide, te situeren in Daknam, op de plaats van een vermeend middeleeuws jachtslot. Dit vroegere jachtslot wordt gesitueerd tussen de Middendam, de Pontweg en het Catharinastraatje. De "Troon van koning Nobel" kreeg op een buurt- en kindvriendelijke wijze een plaats in Daknam op initiatief van het lokale verenigingsleven en met de financiële ondersteuning van de vzw Ast Fonteynegenootschap. Het Daknamse verenigingsleven (o.m. het ACV-ACW, de Reynaertkring, de Oud Soldatenbond, het Sportcomité en de Kerkfabriek) hebben gezamenlijk hun schouders onder dit project gezet. Na de oproep van de lokale bellenman waren er toespraken van dr. Lucien de Cock namens de vzw Ast Fonteyne en van schepen Filip Liebaut namens het lokale verenigingsleven.

16 09 12

De jaarlijkse zomerzoektocht van het Davidsfonds in het Land van Reynaert werd op 16 september afgesloten. Hoewel Mercator de hoofdrol op zich nam, kwamen ook vossenliefhebbers aan hun trekken. Bij de inschrijving ontvingen de deelnemers de monografie *Het Waasland. Een waarachtige ontdekking* van oud-journalist Wouter Vloebergh. Het mooi geïllustreerde boek bevat een uitvoerig vossenhoofdstuk: *Schavuit op het schavot: De Reynaertrage* (p. 22-31). Een recensie van dit boekje verscheen in *Tiecelijn 25*.

15 11 12

De Vlaamse Erfgoedbibliotheek opende de deuren van haar onlineschatkamer: www.flandrica.be. Deze virtuele erfgoedbibliotheek vol prachtig geïllustreerde handschriften, kostbare oude drukken en ander historisch materiaal biedt zowel een unieke kijk op het verleden als inspiratie voor de toekomst. U kunt op de site de Reynaertdruk van Hieronymus Verdussen bewonderen (<http://flandrica.be.halotest.cc.kuleuven.be/items/show/660/>).

17 11 12

Tiecelijn 25 werd voorgesteld tijdens een feestelijke academische zitting in de Trouwzaal van het stadhuis van Sint-Niklaas. Schepen van Cultuur Lieve

van Daele verwelkomde de 135 aanwezigen. Voorzitter Marcel Ryssen gaf vervolgens een persoonlijke kijk op 25 jaar Reynaertgenootschap. Emeritus professor Jo Reynaert (UGent) hield de gelegenheidstoespraak 'Over reynaerdie', waarna Walter Verniers een fragment uit zijn nieuwe Reynaertbewerking debiteerde ... met de tablet in de hand. Rik van Daele stelde tot slot *Tiecelijn 25* voor. De jonge saxofonist Vincent Alpaerts zorgde voor de muzikale intermezzi. Alle aanwezigen ontvingen een fraai geschenk: de Reynaerthertaling van Walter Verniers, die werd uitgegeven door het Reynaertgenootschap met de steun van de Erfgoedcel Waasland, het Intergemeentelijk Project Het land van Reynaert en de cultuurraad van Sint-Niklaas.

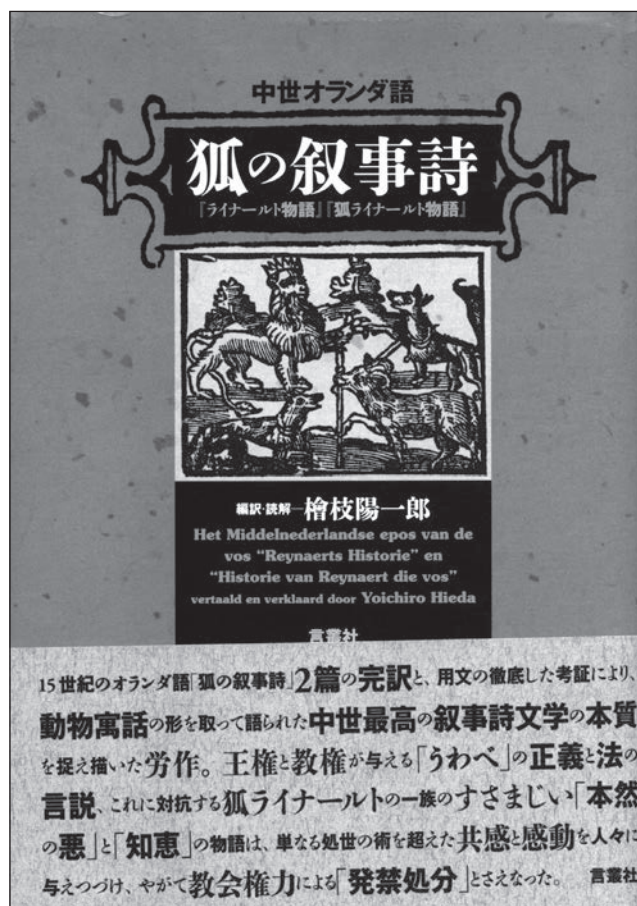
24 11 12

In gemeenschapscentrum Hoogendonck te Waasmunster vond de bekroning van het voorzitterschap van het Intergemeentelijk Project Het Land van Reynaert 2012 plaats. Het centrum was het decor van de tweede editie van de Reynaertvertelwedstrijd van de Marnixring Land van Waas. Zes middelbare scholen uit Sint-Niklaas, Lokeren en Beveren namen deel. Het Reynaertverhaal werd tweemaal verteld, telkenmale in zes delen opgesplitst. Laureaat werd Emeline Vanhooren. Merel Jordans werd tweede en Hannelore Weetjens derde. Jente Maes ontving de prijs van het Reynaertgenootschap. De publieksprijs was voor Jana de Ryck. Het Reynaertgenootschap was vertegenwoordigd in de jury.

Eind 2012

In Kyoto publiceerde Tiecelijnabonnee professor Yoichiro Hieda *Het Middelnederlandse epos van de vos 'Reynaerts Historie en Historie van Reynaert die vos*. Hieda is verbonden aan de Ritsumeikan University, College of Letters / Graduate School of Letters in Kyoto (Japan). Zijn onderzoeksvelden zijn Germaanse talen, Middelnederlands, de grammatica van het Nederduits en het middeleeuwse dierenepos *Van den vos Reynaerde*. De *Reynaert* is ondertussen beschikbaar in de meeste Europese talen, het Esperanto, het Chinees en het Japans.

Deze kroniek, die zich vooral concentreert op manifestaties waarbij het Reynaertgenootschap en haar leden betrokken waren, werd samengesteld op basis van de berichten uit de e-brieven 2012 van het genootschap. Deze e-zines zijn integraal beschikbaar op www.reynaertgenootschap.be/node/182.

Reynaertuitgave van Y. Hieda